

PRESIDENT PAUL KRUGER
– laaste boodskap aan sy volk –
saamgestel deur Helena Liebenberg

vir 31 Mei 2014

Aan die einde van die jaar 1901 – dit wil sê presies ’n jaar nadat hy in Europa aangekom het – het pres. Kruger weer na sy verblyfplek by Utrecht teruggekeer.

Dit was tydens sy verblyf alhier dat die tyding hom ook bereik het dat daar op 31 Mei 1902 by Vereeniging vrede gesluit was en dat die twee Republieke hul onafhanklikheid moet prysgee.

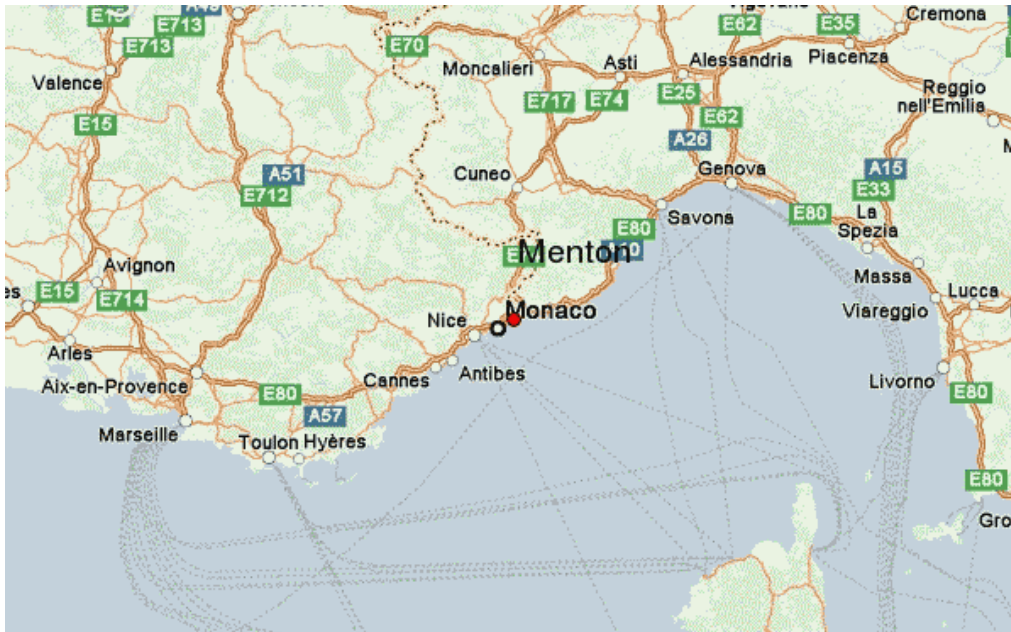

Pres. S.J.P. Kruger, Staatspresident van die Zuid-Afrikaansche Republiek

Met die sluiting van die vrede het daar ook ’n nuwe tydperk in die verblyf van pres. Kruger in Europa aangebreek. Tot dan toe was hy teen wil en dank ’n balling uit sy vaderland. Voortaan sou hy uit eie keuse ’n balling wees, want oor een saak was hy heeltmaal vasbeslote, en dit was dat hy nooit onder die Britse vlag sou woon nie. Sy laaste lewensjare sou hy in die vreemde slyt – ver van sy vaderland en sy volk. Al was alles waarvoor hy hom sy hele lewe lank beywer het, nou vernietig en al het sy volk geen politieke vryheid meer

besit nie, wou die President maar nie aan die toekoms wanhoop nie. Vir hom het dit vasgestaan dat uit die kwaai die goeie gebore sou word. Hy het vas daarin geglo dat God sy volk weer eenmaal van die vreemde heerskappy sou verlos.

Ten einde die koue van Noord-Europa te ontwyk, het pres. Kruger en sy gevolg gedurende die winter van 1902 enkele maande lank aan die suidkus van Frankryk in Menton gaan vertoef. 'n Jaar later het hulle weer vir etlike maande daarheen gegaan.

Kaart van Suid-Frankryk met Menton hierop aangedui

In die somer van 1904 is daar besluit dat pres. Kruger en sy gevolg 'n huis in Clarens, 'n stadjie langs die Meer van Genève, Switserland, sou betrek. Hulle het op 24 Mei daar aangekom.

Op 25 Mei 1904 is die eerste na-oorlogse politieke organisasie, genaamd "Het Volk" in die lewe geroep. Toe pres. Kruger hiervan verneem het, het hy op 29 Junie vanuit Clarens, die volgende brief aan genl. Botha, een van die stigterslede, gerig:

"Het is mij een voorrecht de ontvangst te kunnen erkennen van uw kabelgram van den 25 Mei en uwen brief van den 29n dierzelfde maand, waardoor mij de groet word overgebracht van het congres van 23-25 Mei, te Pretoria gehouden.

Bij alle treurigheid en leed, die mijn lot zijn, stemde mij deze groet tot dankbaarheid. En van ganscher harte dank ik allen die, tezamen gekomen om te beraadslagen over het heden en de toekomst, gedacht hebben aan hunne ouden Staats President en daarvoor getoond hebben het verleden niet te hebben vergeten.

Want wie zich een toekomst scheppen wil, mag het verledene niet uit het oog verliezen.

Daarom: Zoekt in het verleden al het goede en schoone, dat daarin te ontdekken valt, vormt daarnaar uw ideaal en beproeft voor de toekomst dat ideaal te verwesenlijken.

Het is waar: veel van wat was opgebouwd, is tans vernietigd, vernield, gevallen. Doch met eenheid van zin en eenheid van krachten, kan weer worden opgericht, wat tans daarneder ligt.

Het stemt mij eveneens tot dankbaarheid te zien dat die eenheid, die eendracht bij u regeren. Vergeet nooit de ernstige waarschuwing, die ligt in het woord 'verdeel en heersch', en maak dat dit woord op het Afrikaansche Volk nooit van toepassing zal kunnen zijn.

Dan zullen onze nationaliteit en onze taal blijven en bloeien.

Wat ik zelf nog daarvan zien of beleven zal, ligt in God's hand. Geboren onder de Engelsche Vlag, wensch ik niet daaronder te sterven.

Ik heb geleerd te berusten bij de bittere gedachte de oogen te zullen sluiten in den vreemde als een balling, bijna geheel alleen, ver van bloedverwant en vrienden, die ik waarschijnlijk nooit zal wederzien, ver van den Afrikaanschen grond die ik wellicht nooit weer betreden zal, ver van het land waaraan ik mijn leven gewijd heb om het te openen voor de beschaving en waar ik een eigen natie zag ontwikkelen.

Maar de bitterheid zal worden verzacht, zolang ik de overtuiging mag blijven koesteren dat het eenmaal aangevangen werk wordt voortgezet. Want dan houden mij staande de hoop en de verwachting dat het einde van dat werk goed zal wezen. Zoo zij het.

Uit de diepte van mijn hart groet ik u en het gansche volk."¹

A photograph of a handwritten signature in cursive script, reading 'P. H. M. van der Merwe', written over a horizontal line. Below the line, the word 'Staatspresident.' is printed in a serif font. The document is aged and slightly yellowed.

Handtekening tydens ampstermyn

¹ Argief Pretoria: Leyds-versameling, No. 231, bl. 443-46.

Op 9 Julie doen die President longontsteking op en is op 14 Julie in Clarens oorlede. Pres. Paul Kruger se stoflike oorskot is toe na Suid-Afrika gebring en op 16 Desember 1904 in Pretoria ter aarde bestel –'n groot staatsman en volksheld keer so terug na sy geliefde land.

Vroeëre foto van Kruger-huis in Clarens, Switzerland

“Villa Kruger, a luxury guest house on the shores of Lake Lemman. Restored to its former glory in 1997 this was the final home of Paul Kruger, the last President of the ZAR (Zuid-Afrikaansche Republiek)” (Internet-webblad van Villa Kruger, die voormalige Kruger-huis in Clarens).

HOOFBRON: “Die lewensaand van President Kruger” deur G.D. Scholtz, FAK, Johannesburg, 1954.